

(Time: 3 Hours)

[Total Marks: 100]

N. B.:-All questions are compulsory.

सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.

All question carry equal marks.

सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.

Figures to the right indicate full marks.

उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Text: Grammar, Buddhist Philosophy, History of Pali Literature. III

[20]

Q.1. Answer the following: -Any Two

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

a) Transliteration: - Devanagari to Roman script.

देवनागरी लिपीतून रोमन लिपीत रूपांतर करा.

१. "उच्चाकुलीनोपि हि, ब्राह्मण, इधेकच्चो पाणातिपाती होति, अदिन्नादायी होति, कामेसुमिच्छाचारी होति, मुसावादी होति, पिसुणावाचो होति, फरुसावाचो होति, सम्फप्पलापी होति, अभिज्झालु होति, ब्यापन्नचित्तो होति, मिच्छादिट्ठि होति। तस्मा 'न उच्चाकुलीनता सेय्यंसो'ति वदामि। उच्चाकुलीनोपि हि, ब्राह्मण, इधेकच्चो पाणातिपाता पटिविरतो होति, अदिन्नादाना पटिविरतो होति, कामेसुमिच्छाचारा पटिविरतो होति, मुसावादा पटिविरतो होति, पिसुणाय वाचाय पटिविरतो होति, फरुसाय वाचाय पटिविरतो होति, सम्फप्पलापा पटिविरतो होति, अनभिज्झालु होति, अब्यापन्नचित्तो होति, सम्मादिट्ठि होति।

1. "Uccākulinopi hi, brāhmaṇa, idhekacco paṇātipātī hoti, adinnādāyī hoti, kāmesumicchācārī hoti, musāvādīhoti, piṣuṇāvāco hoti, pharusāvāco hoti, samphappalāpī hoti, abhijjhālu hoti, byāpannacitto hoti, micchādītṭhi hoti. Tasmā 'na uccākulinatā seyyaṃso'ti vadāmi. Uccākulinopi hi, brāhmaṇa, idhekacco paṇātipātā paṭivirato hoti, adinnādānā paṭivirato hoti, kāmesumicchācārā paṭivirato hoti, musāvādā paṭivirato hoti, piṣuṇāya vācāya paṭivirato hoti, pharusāya vācāya paṭivirato hoti, samphappalāpā paṭivirato hoti, anabhijjhālu hoti, abyāpannacitto hoti, sammādītṭhi hoti.

b) Translate – Pali sentences into Marathi or English.

पाली वाक्यांचे मराठी किंवा इंग्रजीत भाषांतर करा.

१. कम्मका ककचेहि रुक्खे छिन्दन्ति.

उत्तर :- (शेतकरी करवतीने वृक्ष कापतो)

२. याचको नरम्हा भत्तं याचति.

उत्तर :- (याचक / भिकारी माणसाकडून भात मागतो)

३. दारको भत्तं याचित्वा रोदति.

उत्तर :- (मूलगा भात मागून रडतो)

2

४. याचको मातुलस्स कुद्दालेन आवाटं खणितुं इच्छति.
उत्तर :- (याचक मामाच्या कुदळीने खड्यास खोदु इच्छितो)

५. तुम्हे समणानं दातुं, चीवरानि परियेसथ.
उत्तर :- (तुम्ही श्रमणांना देण्यास, चीवरे शोधता)

c) **Make sentences in Pali.** (With the help of given verb.)

दिलेल्या क्रियापदांच्या आधारे पालित वाक्य लिहा.

१. पत = पडणे

[Present Tense-वर्तमान काळ]

उत्तर :- वानरो रुक्खम्हा पतति.

२. धोव :- धावणे

[Present Tense-वर्तमान काळ]

उत्तर :- रजको अमच्चस्स साटकं धोवति.

३. उग्गण्ह =शिकवणे

[Future Tense-भविष्यकाळ]

उत्तर :- समणो आनन्दो उपासकेहि धम्मं उग्गण्हिस्सति.

४. वन्द = वंदन करणे

[Future Tense-भविष्यकाळ]

उत्तर :- उपासको बुद्धं वन्दिस्सति.

५. खण =खोदणे

[Past Tense-भूतकाळ]

उत्तर :- सूकरा च सुनखा च खेते आवाटे खणिसु.

Q.2. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंची उत्तरे लिहा.

a) **Recognition and explain the underline noun and Pronoun-Any Ten.** (With the help of given Paragraph.)

दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले नाम आणि सर्वनाम ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. अथेकदिवसं पच्चसता भिन्ननावा वाणिजा तासं नगरस्स समीपे उत्तरिसु। ता तेसं सन्तिकं गत्वा पलोभेत्वा यक्खनगरं नेत्वा पठमं गहिते मनुस्से देवसङ्कलिकाय बन्धित्वा कारणघरे पक्खिपित्वा जेड्डयक्खिनी जेड्डकवाणिजं, सेसा सेसेति ता पच्चसता यक्खिनियो ते पच्चसते वाणिजे अत्तनो सामिके अकंसु। अथ सा जेड्डयक्खिनी रत्तिभागे वाणिजे निदं उपगते उट्टाय गत्वा कारणघरे मनुस्से मारेत्वा मंसं खादित्वा आगच्छति, सेसापि तथेव करोन्ति। जेड्डयक्खिनिया मनुस्समंसं खादित्वा आगतकाले सरीरं सीतलं होति।

b) **Recognition and explain the underline Tense and Moods- Any Ten.** (With the help of given Paragraph.)

दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले काळ आणि अर्थ ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. तस्मिं खणे सक्कस्स भवनं उण्हाकारं दस्सेसि। सो आवज्जमानो "चिच्चमाणविका तथागतं अभूतेन अक्कोसती"ति जत्वा "इमं वत्थुं सोधेस्सामी"ति चतूहि देवपुत्तेहि सद्धिं आगभि। देवपुत्ता मूसिकपोतका हुत्वा दारुमण्डलिकस्स बन्धनरज्जुके एकप्पहारेनेव छिन्दिसु, पारुत्तपटं वातो उक्खिपि, दारुमण्डलिकं पतमानं तस्सा पादपिट्ठियं पति, उभो अग्गपादा छिजिसु। मनुस्सा उट्टाय "काळकण्णि, सम्मासम्बुद्धं अक्कोससी"ति सीसे खेळं पातेत्वा लेड्डण्डादिहन्था जेतवना नीहरिसु। अथस्सा तथागतस्स चक्खुपथं अतिक्कन्तकाले महापथवी भिज्जित्वा विवरमदासि, अवीचितो

अग्निजाला उद्बुद्धिं। सा कुलदत्तियं कम्बलं पारुपमाना विय गन्त्वा अवीचिहि निब्बत्ति। अञ्जतिस्थियानं लाभसक्कारो परिहायि, दसबलस्स भिव्योसोमत्ताय वह्ति।

c] Recognition and explain the underline *tva* and *tum-* Any Ten. (With the help of given Paragraph.)

दिलेल्या उताऱ्याच्या आधारे- रेखांकित केलेले त्वा आणि तुं प्रत्यय ओळखा आणि स्पष्टीकरण करा.- (कोणतेही दहा)

१. कस्सको तं कथं सुत्वा "मम वेलाय वा अवेलाय वा विचरणद्वानमेतं, आसीविसो किरेंथ अत्थी"ति चिन्तेत्वा सत्थरि एतकं वत्वा पक्कन्ते "मारेस्सामि न"न्ति पतोदलट्ठिं आदाय गतो सहस्सभण्डिकं दिस्वा "इमं सन्थाय सत्थाग कथितभाविस्सती"ति तं आदाय निवत्तो, अब्यत्ताय एकमन्ते ठपेत्वा पंसुना पटिच्छादेत्वा पुन कसितुं आरभि। "त्वं गंहं विलुम्पित्वा खेतं कसमानो विय विचरसी"ति तज्जेत्वा पोथेत्वा नेत्वा रज्जो दस्सयिसु। राजपुरिसा तं पच्छावाहं बन्धित्वा कसाहि ताळेन्ता आघातनं नयिसु। सो कसाहि ताळियमानो अञ्जं किञ्चि अवत्वा "पस्सानन्द, आसीविसोति, पस्सामि भगवा घोरविसो"ति वदितुं गच्छति।

Q.3. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

a] Do as Directed (with the help of given sentences-Write answer in Pali.)

[दिलेल्या वाक्यांच्या आधारे कंसात सांगितल्याप्रमाणे करा.- पालित उत्तरे लिहा]

१. कस्सको सरेन ----(कोल्हा) विज्झति [[Give appropriate Pali word for- योग्य पालि शब्द लिहा]
उत्तर :-सिगालं

२. वाणिजो गामं गच्छति | [Change the tense- काळ बदला]
उत्तर :- वाणिजो गामं गच्छिस्सति |

३. सुर, अरञ्ज, मुनि, गेह | [Give Synonyms words of- समानार्थी शब्द लिहा]
उत्तर :- सुर=देवो, अरञ्ज=कानन, मुनि=, गेह=निवेशन |

४. ----- (शेतकरी) कुदालेन आवाटं खणति | [supply the subject- कर्ता लिहा]
उत्तर :- (कस्सको)कुदालेन आवाटं खणति |

५. अहं सुरियं ----- (वघण्यासाठी) सकटेन पब्बतं गच्छामि | [Give infinitive- तुं प्रत्यय लावा]
उत्तर :- अहं सुरियं (पस्सितुं) सकटेन पब्बतं गच्छामि | [Give infinitive- तुं प्रत्यय लावा]

b] Match the following pairs. (खालील जोड्या जुळवा.)

१. माणवक्क	उप्पत्तन्ति
२. इसि	पठन्ति
३. दासो	झायति
४. कस्सक्के	भारं नयति
५. सकुणा	कस्सति

उत्तर:- (१) माणवक्क -पठन्ति (२) इसि -झायति (३) दासो -भारं नयति (४) कस्सक्के -कस्सति (५) सकुणा -उप्पत्तन्ति.

c] Fill in the Blanks. (रिकाम्या जागा भरा.)

१. माणवक्केपठति | (पोत्थक)

२. सहायक्केन सह ओदन पचति | (याचके)

3. सीहोपासाणे तिष्ठति । (पब्वत्तस्मिं)
4.अस्सेन सह दीपं धावति । (पुरिसो)
5. दारकेआरूय्ह हसति । (सोपानम्हि)

Q.4. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a) What is 'दुक्ख'? – Explain with the help of 'दुक्ख' अरियसच्च?
'दुक्ख' म्हणजे काय आहे? – 'दुक्ख' अरियसच्च' च्या आधारे स्पष्ट करा.
- b) On the basis of 'सम्मासति' Explain what is 'चित्तानुपस्सना'?
'सम्मासति' च्या आधारे 'चित्तानुपस्सना' काय आहे – स्पष्ट करा.
- c) Write a detail note on content of the 'सम्मादिट्ठी.'
'सम्मादिट्ठी'च्या विषयावर सविस्तर टीप लिहा.

Q.5. Answer the following: -Any Two:

[20]

खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंचे उत्तर लिहा.

- a) On the basis of khuddaka nikaya, Explain the importance of books 'Theragatha' and 'Therigatha' in the Pali Literature.
खुद्दकनिकायाच्या आधारे पालि साहित्यातील 'थेरगाथा' आणि 'थेरीगाथा' या ग्रंथांचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- b) Write in detail about 'Digha Nikaya.'
'दीघनिकाया'विषयी सविस्तर लिहा.
- c) Define the term 'Udan' and write in short what 'Udan' is all about.
'उदान'या शब्दाचा अर्थ सांगून 'उदानात' काय आहे ते थोडक्यात सांगा.
-